

A SPORT MINT SZABADIDŐS- ÉS ÉLETMINŐSÉGTÉNYEZŐ BUDAPEST 9. KERÜLETÉNEK PÉLDÁJA ALAPJÁN

KISS KORNÉLIA¹ - ANDRÁS KRISZTINA²

Összefoglalás

Noha az életminőség és annak szubjektív pillére az elmúlt néhány évtizedben igen népszerű kutatási területté vált, és a témához kapcsolódó alap kutatások talaján számos, a szubjektív életminőség számszerűsítésére létrehozott és napjainkra széles körben alkalmazott mutató is kialakításra került, az egyén által végzett szabadidős tevékenységeknek a szubjektív életminőségre gyakorolt hatásával – komplex megközelítésben – csak meglehetősen kevés tanulmány foglalkozik. Jelen tanulmány célja, hogy a 9. kerületi Önkormányzat és a Budapesti Corvinus Egyetem Turizmus Tanszéke együttműködésében 2016 őszén végzett, több témát felölelő kutatás alapján képet adjon Ferencváros lakossága szabadidő- és kiemelten sportfogyasztási szokásairól. A kutatás során összegyűjtött csaknem 700 kérdőív alapján részletes képet kapunk a különböző szabadidős tevékenységeknek, illetve a sportnak az életminőségre gyakorolt hatásáról is.

Kulcsszavak

életminőség, jóllét, szabadidő, sport, önkormányzat

Summary

Although quality of life and well-being became a very popular research area in the last couple of decades and the number of indicators aiming to quantify them based on basic research is steadily growing, research aiming at the description of the connection between well-being and leisure time activities in a complex manner is still remaining relatively low.

The aim of the current study is to give a picture about the leisure habits of the residents of district IX, Budapest, Hungary with a special emphasis on sport activities and about the connection of leisure time and sport activities and /or well-being. To answer our research questions we carried out a quantitative research among almost 700 residents of the district.

Keywords

quality of life, well-being leisure, sports, local municipality

¹ egyetemi docens, tanszékvezető, Budapesti Corvinus Egyetem; E-mail: kornelia.kiss@uni-corvinus.hu

² egyetemi docens, tanszékvezető, Budapesti Corvinus Egyetem; E-mail: krisztina.andras@uni-corvinus.hu

Bevezetés

A fejlett országokban élők az elmúlt évszázad(ok)ban tapasztalható gyors fejlődés *nemcsak társadalmi-gazdasági problémákkal, de pszichológiai válaszokat igénylő kihívásokkal is szembesíti*. Kopp és Skrabski (2009) kiemeli, hogy a lakóhelyi és munkahelyi környezet urbanizálódása, a korai anya-gyermek kapcsolat megváltozása, a nagycsalád értékátadó szerepének jelentős gyengülése, a tömegtájékoztatás norma- és értékközvetítő szerepének előtérbe kerülése az emberi adaptációs képességeket súlyos, korábban nem tapasztalt próba elé állítja. A társadalom egésze és az egyén szintjén is jelentkező problémáknak, kihívásoknak a felismerése hatására a társadalom alapvető céljait előbb az USA-ban és Nyugat-Európában, majd – a világ anyagiakban kevésbé gazdag országaiban, részben a „fejlett országok” fogyasztói társadalmainak egyfajta kritikájaként – napjainkra számos további országban úgy fogalmazták (újra), hogy a fejlődés célja nem a mindenáron való gazdasági növekedés, hanem az emberek életminőségének javítása (Berger-Schmitt–Noll 2000).

Noha az életminőség az elmúlt néhány évtizedben igen népszerű kutatási területté vált, és a témához kapcsolódó alapkutatások talaján számos, napjainkra széles körben alkalmazott mutató is kialakításra került, az egyén által végzett szabadidős tevékenységeknek az életminőségre gyakorolt hatásával – komplex megközelítésben – kevés tanulmány foglalkozik.

Jelen tanulmány célja, hogy a 9. kerületi Önkormányzat és a Budapesti Corvinus Egyetem Turizmus Tanszéke együttműködésében 2016-ban végzett kutatás alapján képet adjon Ferencváros lakossága szabadidő- és kiemelten sportfogyasztási szokásairól, illetve a különböző szabadidős tevékenységeknek és a sportnak az életminőségre gyakorolt hatásáról.

Az életminőség, a jólét és a jóllét fogalma

Az elmúlt évtizedekben végzett életminőség-kutatások jelentős része az életminőséget az emberi létet meghatározó objektív tényezőkkel és/vagy azok szubjektív tükrözésével hozza kapcsolatba. A szakirodalom az életminőség objektív tényezőire jellemzően jólétként, szubjektív tényezőire jóllétként (Michalkó et al. 2009) hivatkozik. Az objektív tényezők közé az ún. érzékelhető, relatíve egyszerűen mérhető, külső szemlélő által is értékelhető életkörülmények, életfeltételek, életszínvonal tartozik, míg a szubjektív pillér az érintett saját értékelését, az elégedettséget, a közérzetet, a boldogságot jelenti. Az utóbbihoz kapcsolódó kutatások abból indulnak ki, hogy ahhoz, hogy megismerjük az egyén életminőségét, az a fontos, hogy az egyén saját életének egészére vagy egyes részeire vonatkozó vélekedését mérjük.

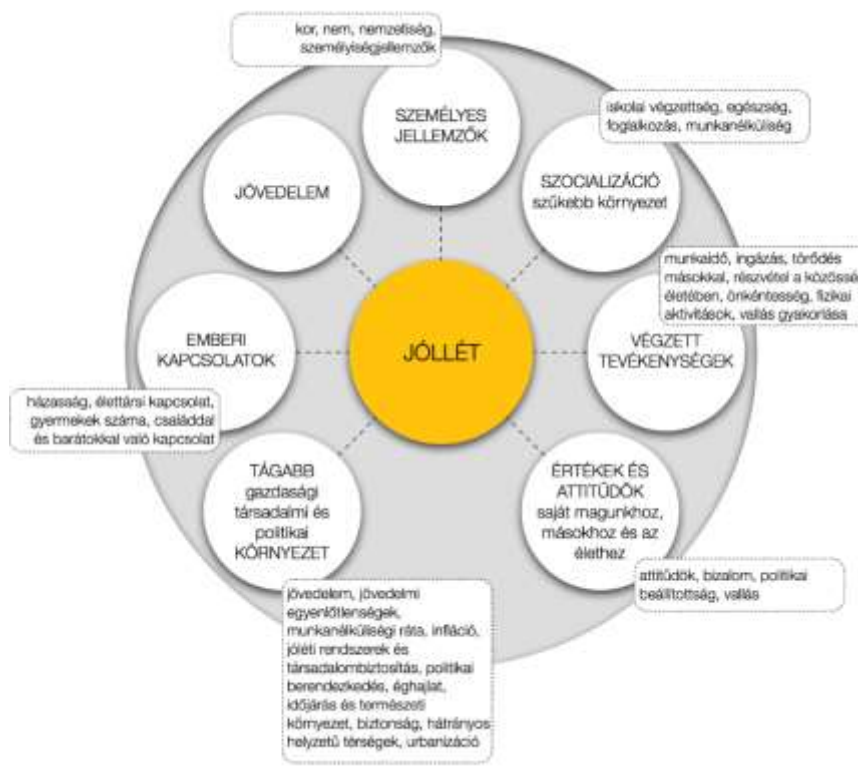
Az életminőség objektív pillére (welfare) a mások által is megítélhető életkörülményekben ragadható meg, erre a továbbiakban objektív életminőségként vagy jólétként hivatkozunk. Az életminőség szubjektív pillére a szubjektív életminőség, más szóval a jóllét, amely az angol nyelvű szakirodalomban jellemzően wellbeing-ként vagy subjective wellbeing-ként, olykor satisfaction-ként (elégedettség) vagy happiness-ként (boldogság) jelenik meg. A jólét és a jóllét egyaránt az egyénnek, az egyének egy csoportjának vagy a társadalomnak a „jó élet” felé vezető úton elért helyét határozza meg, a jóllét ezt az egyén szemszögéből, az egyén által „jó életként” definiált kontextusban mutatja.

A jóllét és a szabadidős tevékenységek összefüggése

Az életminőség szerepének felértékelődése és az a felismerés, hogy a társadalom egésze életszínvonalának növekedése nem feltétlenül jár együtt az egyén boldogságának emelkedésével, a tudomány számos – előbb a szociológia és a pszichológia, majd az orvostudomány, a közgazdaságtan, a politikatudomány, a társadalomföldrajz, a regionális tudomány, és egyre inkább a menedzsmenttudományok, így például a marketing – területén is igen jelentős kutatási tevékenységet indított el mind nemzetközi, mind hazai vonatkozásban.

Dolan és szerzőtársai (2008) másfél száz tanulmányban publikált, nagy mintán lekérdezett kérdőíves kutatás elemzése alapján megállapították, hogy a jólléttel kapcsolatos kutatások a jóllétet összesen hét, nagyobb tényezőcsoporttal összefüggésben vizsgálják (1. ábra): a jóllétet a jövedelemmel, a személyes jellemzőkkel, a szűkebb környezettel, az értékekkel és attitűdökkel, az emberi kapcsolatokkal, a végzett tevékenységekkel és a tágabb környezettel összefüggésben elemzik. Szakirodalom-áttekintésük a jóllét-kutatások olyan gyengeségeire mutat rá, minthogy 1) a jóllét tényezőivel kapcsolatosan számos, egymásnak ellentmondó kutatási eredmény született, 2) a jóllétre vélhetően az egyes tanulmányokban nem vizsgált tényezők is hatnak, amelyeknek a tanulmányokban közölt kutatási eredményekre is lehet hatása, 3) végül a jóllét és a vele kapcsolatba hozható tényezők közötti ok-okozati kapcsolatok irányáról meglehetősen kevés információ áll rendelkezésre.

1. ábra: A jólléttel kapcsolatba hozható tényezők a szakirodalomban

Forrás: Dolan et al. (2008) alapján saját szerkesztés

A jóllét különböző tényezőkből eredeztethető, helyesebben – mivel az ok-okozati kapcsolatok meghatározása meglehetősen bonyolult feladat – különböző tényezőkkel hozható kapcsolatba, amelyek egyike a szabadidő. Platón tanításaiban már 2500 évvel ezelőtt rámutatott arra, hogy a túlzott munka boldogtalanná tesz, a jól megválasztott szabadidős tevékenység azonban „eudaimonia-hoz”, „jó élethez” vezet (Estes–Henderson 2003).

A szabadidő és az életminőség kapcsolatát az elmúlt néhány évtizedben számos kutatás vizsgálta és igazolta. Diener és Suh (1997) a szabadidőt és rekreációt a jóllét fontos tényezőjeként tartja számon. Dienerék szerint a magas jóllét szoros kapcsolatban áll az elégedettséggel, a pozitív hatásokkal és az élet olyan tényezőivel, mint a munka és a szabadidő. London és szerzőtársai (1977) a szabadidővel való elégedettség és az étellel általában való elégedettség összefüggését vizsgálták. Napjaink életminőség és szabadidő fókuszú kutatásai a két terület közötti kapcsolat igazolásán jelentősen túllépnek: Budruk és

Phillips (2011) például a szabadidős tevékenységek életminőségre gyakorolt hatásainak számszerűsítését szolgáló koncepciókat, modelleket mutat be.

A szabadidős tevékenységnek számos pozitív hatása van: az aktív vagy passzív aktivitásokban való részvétel csökkenti a stresszt, pozitív életérzést generál, fokozza az önbecsülést, erősítheti a társas kapcsolatokat, ezáltal kiegyensúlyozottá tesz és hozzájárul az étellel való elégedettséghez (Iso-Ahola–Mannell 2004). A szabadidő és a jóllét kapcsolatáról hasonlóan gondolkodik Ateca–Amestoy és szerzőtársai (2008) és Spiers és Walker (2009) is. Szerintük a szabadidő megfelelő lehetőség arra, hogy javítsuk a jóllétet: a szabadidős tevékenységek kiemelnek bennünket a napi munkából, így hozzájárulhatnak a pihenéshez és a stresszoldáshoz. A szabadidős tevékenységek stressz ellen való küzdelemben betöltött szerepével foglalkozik Jeffres és Dobos (1993) és Iwasaki és szerzőtársai (2005) kutatása is. Haworth (2010) ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy a szabadidős tevékenységek egyes esetekben (például az extrém sportot végzők körében) a stressz fokozódásához is hozzájárulhatnak.

A társadalompszichológia területén tevékenykedő kutatók a szabadidős aktivitásokat különbözően csoportosítják. Caltabiano (1994 in: Iwasaki et al. 2005) három tevékenységkategoriót különít el, ezek a kültéri sporttevékenységek, a hobbik és a közösségi tevékenységek. Mannell és Kleiber (1997) hat szabadidős tevékenységcsoportot határol le:

- Fizikai aktivitások: fitnesz, sport, egyéb fizikai tevékenység,
- Pihenés: olvasás, zenehallgatás, és minden olyan tevékenység, amely a relaxációt segíti,
- Kültéri rekreáció: túrázás, horgászat, természetben töltött tevékenységek,
- Kulturális tevékenységek: koncert-, színház-, múzeum látogatása,
- Hobbik: rajzolás, festés, varrás, egyéb kézműves tevékenység,
- Szabadidős utazások: fesztiválra való utazás, városnézés.

Csíkszentmihályi és Hunter (2003), illetve Wong és Csíkszentmihályi (1991) az általánosan aktív, tevékeny élet és a „boldogság” összefüggéseit vizsgálta. Caldwell és szerzőtársai (1992 in: Jenkins–Patterson 2008) azt bizonyították, hogy azok az egyetemi hallgatók, akik szabadidejükben aktívabbak voltak, több szabadidős tevékenységet folytattak, sokkal jobban érezték magukat (mind mentális, mind fizikai értelemben), mint azok, akik kevésbé aktívnak mutatkoztak. Cassidy (1996 in: Jenkins–Patterson 2008) vizsgálatai azt mutatták, hogy a bevonódást, koncentrációt igénylő tevékenységeket végzők sokkal ellenállóbbak stresszes helyzetekben, mint a kevésbé aktív és koncentráció-igényes tevékenységeket végzők.

A jóllétnek és az egyes szabadidőben végzett tevékenységeknek az összefüggésével számos kutatás foglalkozik:

- Csíkszentmihályi áramlatélmény-konceptiójának kidolgozásához elvégzett kutatásai rámutattak, hogy a flow legtöbbször nagy koncentrációt igénylő munka kapcsán jelenik meg, a szabadidős tevékenységek közül különösen a zenélés és a mozgással kapcsolatos tevékenység hozható kapcsolatba a flow speciális jelenségével (Haworth–Evans 1995, Csíkszentmihályi–Lefevre 1989).
- Pine és Gilmore (1999) szerint szabadidőnkben akár olyan, meglehetősen hétköznapi tevékenységeket is élvezünk, mint a bevásárlás, az egyszerű események is élménnyé válnak.
- Fox (1999) kutatása alapján a fizikai aktivitás, sportolás, Berger és szerzőtársai (2000) kutatásának tanúsága szerint a jóga hat pozitívan a jóllétre.
- Diener és Seligman (2002) szerint az emberi kapcsolatok ápolása javíthatja a jóllétet.
- Orsega–Smith et al. (2004 in: Jenkins–Patterson 2008) vizsgálata értelmében a tematikus parkok látogatása is kedvezően hat a közérzetre.
- Green és szerzőtársai (2006) az életvezetési programokon való részvétel jóllétre gyakorolt hatását igazolják.
- Laukka (2007) a zenélés és a jóllét pozitív kapcsolatát igazolja.

- Björk et al. (2008) és Kingsley et al. (2009) a kertészkedés jóllétre gyakorolt pozitív hatásaira mutat rá.
- Michalkó és szerzőtársai (2009), illetve Michalkó és Rátz (2010, 2011) a turizmus és a jóllét összefüggéseit számos tanulmányban vizsgálják.
- Brajsa-Zganec és szerzőtársai (2011) tanulmányukban azt vizsgálják, hogy a különböző szabadidős aktivitások, közöttük a sport és a kulturális aktivitások hogyan hatnak a jóllétre.
- Kozma és Szabó (2014 és 2017) tanulmánya alapján a szabadidős sportolás és a szabadidős tevékenységek társadalmi aktivitást, szociális hálózati integrációt növelő hatása körvonalazható. András és szerzőtársai (2014a, 2014b és 2015) empirikus esetek példáján keresztül igazolták, hogy a szabadidős aktivitás, elsősorban a sport, nemcsak az egyén, hanem az adott város, illetve a tágabb kistérség jóllétének alakításában is meghatározó szerepet játszhat, társadalomszervező és imázsépítő funkcióján keresztül.
- András és Kozma (2014), majd András és szerzőtársai (2017) a nagyobb sportesemények gazdasági hatásainak vizsgálatán keresztül hívták fel a figyelmet a szabadidős aktivitás jóllétet növelő szerepére.
- Kozma és szerzőtársai (2015, 2016a és 2016b) budapesti egyetemisták mintáján végzett elemzése kimutatta, hogy erősödik a sportolás szerepe a hallgatók szabadidős aktivitásának alakításában, illetve tudatosak ezzel kapcsolatos motivációik.

A szabadidős tevékenységeknek a jóllétre tehát számos pozitív hatásuk van: a szabadidős aktivitások segítik a fizikai egészség megőrzését, javítását és mentálisan is érintik az azokat végzőket. Mindez hozzájárul a fizikai egészséget, a pszichológiai és a társas jóllétet magában foglaló holisztikus egészség javulásához, és hosszabb, egészségesebb élethez vezet. Kiemelendő ugyanakkor az egyéni „szűrők” szerepe: a szabadidős tevékenységek hatásosságát a személyes erőforrások és körülmények szabják meg (Jenkins–Patterson 2008).

A 9. kerület lakosságának szabadidőfogyasztási szokásai és a szabadidős tevékenységek és jóllét összefüggése Ferencváros példája alapján

A kutatás módszere

Ferencváros lakosainak szabadidőfogyasztási szokásait és annak jólléttel kapcsolatos összefüggéseit kvantitatív kutatás segítségével vizsgáltuk. A kutatás fókuszában három téma állt: a kerület lakosságának szabadidőhasználati szokásai (tevékenységek, helyszínek, programok, médiafogyasztás, fejlesztési prioritások), Ferencváros imázsa és Ferencváros lakosságának életminősége.

Kérdőívünk szabadidős tevékenységekre vonatkozó kérdéseit a Központi Statisztikai Hivatal időmérlegének kérdéseivel hangoltuk össze, a szubjektív életminőséget két kérdés, a megkérdezett boldogságára és élettel való általános elégedettségére vonatkozó kérdés segítségével mértük.

A kérdőívet két körben teszteltük, az adatfelvétel 2016 október-novemberében zajlott személyes, illetve online megkérdezés segítségével. A tisztított adatbázis segítségével 682, 9. kerületi lakos szabadidőhasználati szokásairól és szubjektív életminőségével kapcsolatosan kaptunk képet.

Az elemzés során egyváltozós és többváltozós statisztikai módszereket használtunk, az adatok feldolgozásában az SPSS 22.0 szoftver volt segítségünkre.

1. táblázat: A minta demográfiai jellemzői

<i>Nem</i>	Férfi – 37%, nő – 63%
<i>Korcsoport</i>	15-25 év – 36%, 26-54 év 41%, 55+ év 23%
<i>Iskolai végzettség</i>	8 általánosnál kevesebb 2%, alapfokú 6%, középfokú 47%, legalább felsőfokú vagy 45%

<i>Munkaerőpiaci státusz</i>	32% alkalmazott, 28% tanuló, 27% öregségi/özvegyi nyugdíjas, 4% önálló vállalkozó/saját vállalkozásában alkalmazott, 2% rokkant nyugdíjas, 2% munkanélküli, 2% gyesen, gyeden van, 1% alkalmi munkákból, megbízásokból él%, <1% háztartásbeli
------------------------------	---

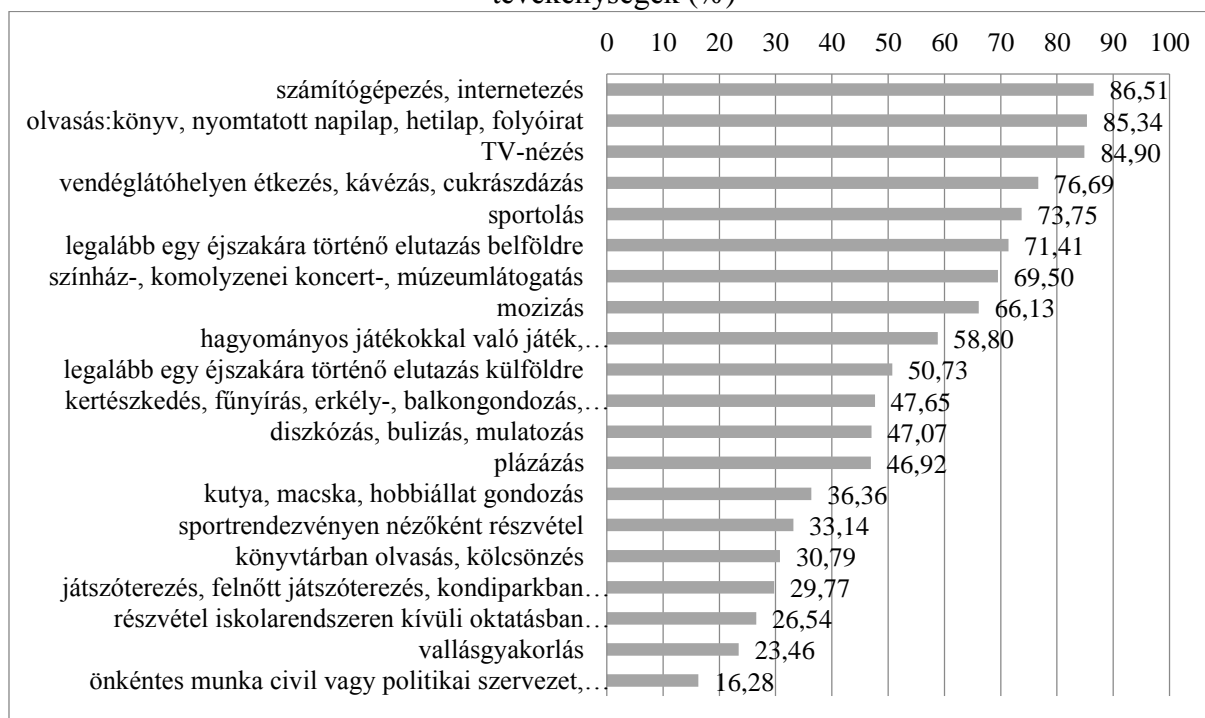
Forrás: saját adatgyűjtés

A minta nem, korcsoport, iskolai végzettség és munkaerőpiaci státusz alapján történő megoszlását az 1. táblázat mutatja. A válaszadók legnagyobb része, 34,3%-a Belső-Ferencvárosban, majdnem ugyanennyien (33,9%) Középső-Ferencvárosban, 19,6% a József Attila-lakótelepen, 11,3% pedig Külső-Ferencvárosban lakik (0,9% nem jelölte meg lakhelyét).

A kutatás eredményei

A 9. kerületi lakosok körében a három legnépszerűbb szabadidős tevékenységnek a megkérdezést megelőző egy évben a számítógépezés, internetezés (86,51%), a könyv-, nyomtatott napilap-, hetilap- és folyóirat olvasás (85,34%), valamint a TV-nézés (84,90%) bizonyult (2. ábra).

2. ábra: A 9. kerületi lakosok által, a megkérdezést megelőző évben legalább egyszer végzett tevékenységek (%)

Forrás: saját adatgyűjtés

Ezeket követi – a válaszoknak még mindig 70% fölötti arányával – a vendéglátóhelyen étkezés, kávézás, cukrászdázás (76,69%), a *sportolás* (73,75%) és a legalább egy éjszakára történő elutazás belföldre (71,41%). Csaknem 70%-ot tesz ki a színház, komolyzenei koncert és múzeumlátogatás (69,50%), továbbá a mozizás (66,13%) is. Sportrendezvényen nézőként a kerületi lakosok egy harmada (33,14%) vett részt.

Kutatásunk során választ kerestünk arra is, hogy inkább *kerületen belüli* vagy *kívüli sportprogramokon vesznek részt* a helyiek (2. táblázat). Azok körében, akik sportolnak, a kerületen belüli és kívüli sportolás gyakoriság mentén mért arányai nagy hasonlóságokat mutatnak: évente egyszer-kétszer a lakosság nagyjából 9%-a, félévente néhányszor a lakosság

9-13%-a, havonta a lakosság 10-13%-a, hetente vagy gyakrabban a lakosság 25-31%-a sportol. Ferencváros lakosságának valamivel több, mint négy tizede egyáltalán nem sportol.

2. táblázat: A 9. kerületiek kerületben, illetve kerületen kívüli sportaktivitása

	soha	évente	fél évente	havonta	hetente
<i>sportol a kerületben</i>	41,92%	8,63%	9,11%	9,73%	30,61%
<i>sportol a kerületen kívül</i>	40,25%	9,19%	12,68%	12,68%	25,20%

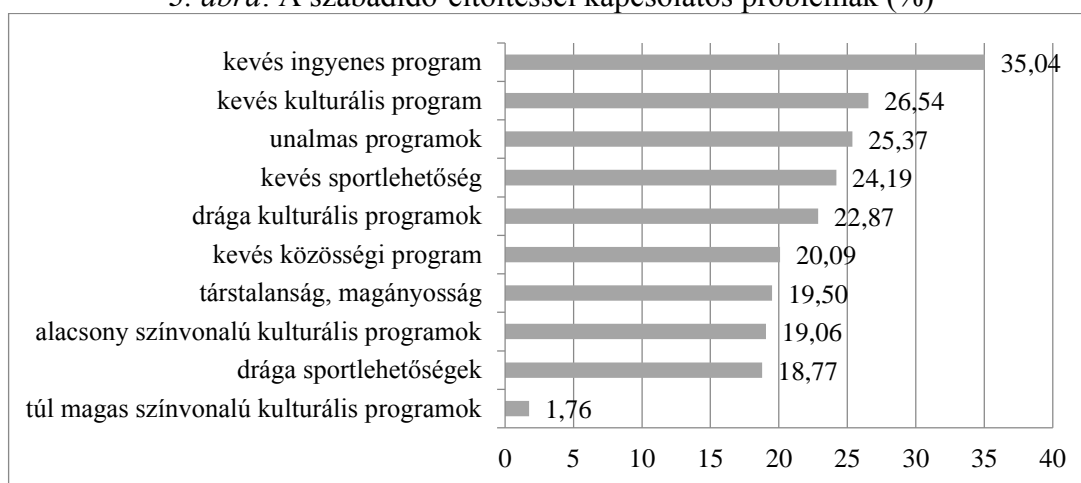
Forrás: saját adatgyűjtés

A kutatás keretében megvizsgáltuk azt is, hogy a kerület lakosai legfeljebb mennyi pénzt hajlandóak kifizetni egy alkalomra egy főre egy sportprogramra (akár nézőként, akár résztvevőként). Az összes választ átlagolva azt az eredményt kapjuk, hogy a 9. kerületi lakosság átlagosan 2.553 forintot adna ki fejenként és alkalmanként sportprogramokra. (Összehasonlításképp: kulturális programokra ettől magasabb összeget, átlagosan 3.278 forintot áldoznának fejenként és alkalmanként.)

A helyiek túlnyomó többsége, 88%-a szereti a kerületet (vagyis jelölt meg legalább 3-as értéket az 1-től 4-ig terjedő skálán), a sportolási lehetőségekkel kapcsolatos elégedettség közepes. A mindennapi élet infrastruktúrájával való elégedettség vizsgálatának tekintetében megállapítható, hogy a kerületi lakosok a legjobb véleménnyel a gyalogos közlekedésről vannak (3,61-es átlag) a „közepes” és az „inkább jó” válaszok túlsúlyával. A parkok és zöldfelületek, a játszóterek, a kikapcsolódási és kulturális lehetőségek esetében szintén a „közepes” vagy az „inkább jó” válaszok többsége határozta meg az átlagot. Ugyanez igaz még az önkormányzat ügyfélszolgálatára, a közösségi terekre, az önkormányzat által nyújtott szabadidős programokra, a sportolási lehetőségekre, a helyi ügyekről való tájékoztatásra és a közbiztonságra. A legtöbb „nagyon rossz” válasz a parkolási lehetőségekre érkezett. Hasonlóan sok „nagyon rossz” választ adtak a zajszennyezettségre és a köztisztasági állapotokra is.

Arra a kérdésre, hogy melyek a szabadidő-eltöltéssel kapcsolatos legégetőbb problémák Ferencvárosban a válaszadók egy harmada az ingyenes programok kis számát jelölte meg (3. ábra). Nagyon hasonló említési gyakorisággal szerepel a „kevés kulturális program”, az „unalmas programok” és a „kevés sportlehetőség”. Azt, hogy a kerületi sportlehetőségek drágák, a megkérdezettek csaknem egy ötöde jelölte meg.

3. ábra: A szabadidő-eltöltéssel kapcsolatos problémák (%)

Forrás: saját adatgyűjtés

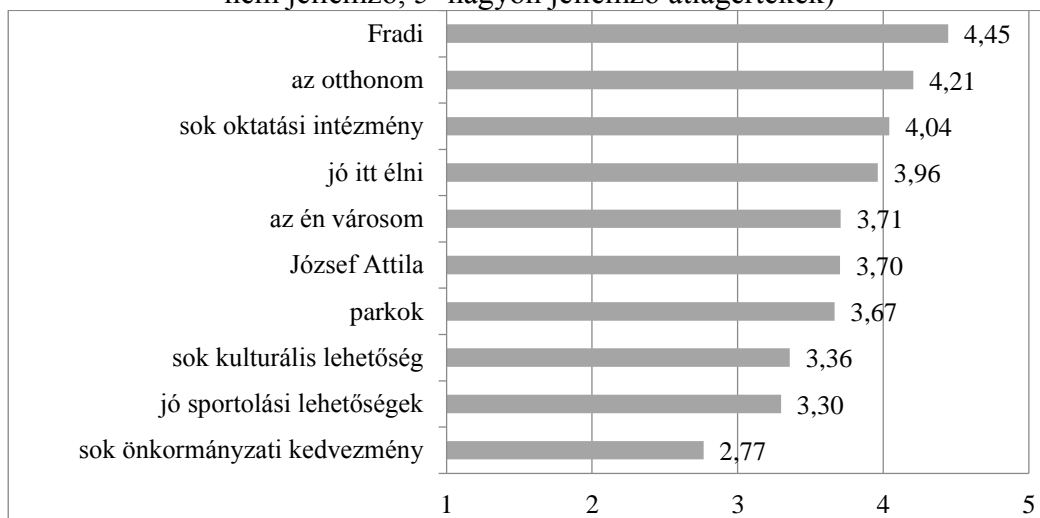
Arra a kérdésre, hogy a kerületi lakosok mely programokon vennének részt szívesen kifejezetten a 9. kerületben, az 1-től 4-ig terjedő skálán a legmagasabb értékeket (3,10-3,38

közötti átlagértékkel) a könnyűzenei koncertek, a gasztronómiai rendezvények és a színházi előadások kapták. A *sport (mind résztvevőként, mind nézőként)* a közepesen vonzó – 2,67 és 2,81 közötti átlaggal jellemezhető – programok között szerepel a tanfolyamokkal (nyelv, számítógép használati) és a komolyzenei hangversenyekkel együtt. A sort (2,14 és 2,44 közötti átlaggal) a modern tánc, jazz, balett, táncház, a kézműves foglalkozások és a tanácsadás (jogi, életviteli, elhelyezkedést segítő, stb.), illetve az egyházi program (1,96-os átlag) zárja.

A Ferencváros imázsának vizsgálatát célzó kérdések közül az első a „Mit jelent Önnek Ferencváros egy szóban?” kérdés volt. A legtöbb 9. kerületi lakosnak a Ferencváros magát az „otthon”-t jelenti. Sokszor került említésre a „*Fradi*” és a *foci* is. Sokkal ritkábban, de a megkérdezettek említették az „élmény”-t és a „nyüzsgés”-t is. Összességében megállapítható, hogy a 184 asszociációból mindössze hat volt negatív és körülbelül ugyanennyi a semleges töltetű. Az összes többi valamilyen pozitív érzést fejez ki.

Ferencváros imázsát zárt kérdés segítségével is vizsgáltuk. A megkérdezettek válaszaikat egy 1-től 5-ig terjedő skálán adhatták meg. A kerületiek a legerősebben a Fradit kötik a kerülethez: a legtöbben a „nagyon jellemző” választ jelölték meg, ezzel 4,45-ös átlagot eredményezve (4. ábra). A *focicsapat tehát jelentősen hozzájárul a Ferencváros imázsának formálásához* a helyi lakosság szemszögéből nézve. Szintén jóval négyes fölötti átlaggal szavaztak „az otthonom” állításra és majdnem ilyen erős imázsalem a „sok oktatási intézmény” is. A „jó sportolási lehetőségek” esetében bizonytalanságot mutatnak a válaszok, a „jellemző is, meg nem is” válasz leggyakoribb jelölésével.

4. ábra: A kerület imázsának elemei (egyértékes 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem jellemző, 5=nagyon jellemző átlagértékek)

Forrás: saját adatgyűjtés

Ahogy azt a korábbiakban láthattuk, a ferencvárosiak szeretik a lakhelyüket és általában elégedettek az ottani infrastruktúrával és szolgáltatásokkal. A „Mindent figyelembe véve mennyire *boldog* Ön?” kérdésre a válaszadók jelentős többsége (közel 70%-a) úgy nyilatkozott, hogy *boldog* vagy *nagyon boldog*. A „Mindent figyelembe véve mennyire *elégedett* Ön az életével?” kérdésre adott válaszok is a fenti megállapításokat tükrözik. A válaszadók döntő többsége (69%) elégedett vagy nagyon elégedett az életével.

A szabadidős tevékenységek és a szubjektív életminőség, azaz a jóllét összefüggését keresztábra elemzés segítségével vizsgáltuk. A sportolás, illetve játszótérezés, felnőtt játszótérezés, kondiparkban sportolás és a boldogság, illetve az élettel való elégedettség – több más szabadidős tevékenység mellett – *gyenge összefüggést mutat*, a sportrendezvényen nézőként való részvétel és a jóllét között nincs kapcsolat (3. táblázat).

3. táblázat: A szabadidőben végzett tevékenységek és a jóllét összefüggése

Nincs kapcsolat	Van (gyenge) kapcsolat
könyv, nyomtatott napilap, hetilap, folyóirat-olvasás	számítógépezés, internetezés
színház, komolyzenei koncert, múzeum-látogatás	sportolás
TV-nézés	hagyományos játékokkal való játék, társasjátékozás, kártyázás
könyvtárban olvasás, kölcsönzés	mozizás
önkéntes munka civil vagy politikai szervezet, egyház részére	vendéglátóhelyen étkezés, kávézás, cukrászdázás
sportrendezvényen nézőként részvétel	diszkózás, bulizás, mulatozás
kertészkedés, fűnyírás, erkély, balkon gondozás, stb.	plázázás
részvétel iskolarendszeren kívüli oktatásban	játszóterezés, felnőtt játszóterezés, kondiparkban sportolás
kutya, macska, hobbiállat gondozás	legalább egy éjszakára történő elutazás
vallásgyakorlás	belföldre
	legalább egy éjszakára történő elutazás külföldre

Forrás: saját adatgyűjtés

Összegzés

Napjainkra a jóllét és a szabadidő (Brajsa-Zganec 2011), illetve a jóllét és (egy) sporttevékenységek (Kopp-Kovács 2006, Brajsa-Zganec 2011, Paár 2011) kapcsolatát számos kutatás vizsgálja. E tanulmányok alapján megállapítható, hogy a jóllét és bizonyos szabadidős tevékenységek inkább gyenge, a jóllét és egyes sporttevékenységek gyenge vagy akár közepesen erős kapcsolatot is mutat(hat)nak. Jelen tanulmányban célunk a jóllét és szabadidő, illetve a jóllét és szabadidős sporttevékenységek közös metszetét képező tanulmányok áttekintése, valamint e kérdéskör Ferencváros lakossága körében történő vizsgálata volt. Csaknem 700 fős, személyes és online megkérdezés módszerével készített kvantitatív kutatásunk igazolta, hogy a sporttevékenységekben történő aktív részvétel és magasabb jóllét, ha nem is kéz a kézben jár, de a ferencvárosi mintában is – gyenge – kapcsolatot mutat.

Ahogy az a tanulmányban korábban már említésre került, napjainkra sok közösség hosszú távú víziójában és hosszútávú céljaiban jelenik meg az életminőség, illetve annak javítása. A 2012-ben készített Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK 2014) Fejlesztéspolitikai és területfejlesztési célkitűzések fejezetében például a nemzeti jövőkép az alábbiak szerint kerül megfogalmazásra: „Magyarország 2030-ban Közép-Európa gazdasági és szellemi központja, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, *javuló életminőséggel* és környezeti állapottal.” Az OFTK-ra épülő települési, illetve kerületi integrált fejlesztési stratégiákban is megjelenik az életminőség, a jólét, a jóllét, az élhetőség fogalma. A IX. kerületi Önkormányzat Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (IX. kerület, ITS, 2015) megfogalmazott jövőkép „a helyzetelemzés során feltárt és elemzett értékeken alapul, és a lehetőségek kihasználását, a hiányosságok és problémák felszámolását tűzi ki célul.” és a IX. kerületet egy, „A hagyományaira és értékeire támaszkodó innovatív kerület”-ként határozza meg, „amely „élhető és fenntartható környezetet biztosít a lakóinak, az itt dolgozóknak és az ide látogatóknak egyaránt.” A kerület jövőképe az alábbi hat általános elvre, mint alappillérré építkezik: önálló, identitást megtartó kerület, kompakt és élhető város, tudásipar, innováció, kutatás otthona, *a szabadidő eltöltés, pihenés, rekreáció feltételeinek és lehetőségeinek biztosítása*, a Dunával együtt élő kerület, a Főváros szerves része, Fővárosi, regionális szerepkör. A kerület idősügyi, valamint kulturális stratégiáját megalapozó kutatásokban ezért is volt, illetve van kiemelkedően jelentős szerepe az életminőségre, a jóllétre, illetve az egyes, az önkormányzat, illetve a civil szféra által nyújtott szolgáltatások részletes vizsgálatának,

hiszen a belőle származó információknak mind az önkormányzat által megvalósítandó tevékenységek tervezésekor, mind a visszacsatolás során kiemelkedően fontos szerepe lehet.

Irodalom

- András, K., Kozma, M. (2014): A nagy nemzetközi sportesemények gazdasági hatásai. In: Lukovics, M., Zuti, B. (szerk.): *A területi fejlődés dilemmái*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, 105-120. o.
- András, K., Kozma, M., Kynsburg, Z. (2014a): Városfejlesztés sport által: Esettanulmány: Dorog. In: Szmodis, M. (szerk.): Sporttudomány az egészség és teljesítmény szolgálatában: XI. Országos Sporttudományi Kongresszus. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 15 (58) 40. o.
- András, K., Kozma, M., Kynsburg, Z. (2014b): Regionális sportfejlesztés kistérségi szinten: Elméleti felvetések és empirikus esetek. In: Resperger, R. (szerk.): *Makrogazdasági döntések - hálózati szinergiák: Programfüzet és előadáskivonatok*. Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, 84. o.
- András, K., Kozma, M., Kynsburg, Z. (2015): Sport development initiatives at micro-regional level: Theoretical propositions and case study analysis. *Economists Forum* 18 (125) pp. 55-77.
- András, K., Kozma, M., Kynsburg, Z. (2017): The role of major events in the development of mid-size cities. In: Karlovitz, J.T. (szerk.): *4th IRI Economics Conference: Program Abstracts*. Komárno: International Research Institute, 2017. p. 9.
- Ateca-Amestoy, V., Serrano-Del-Rosal, R., Vera-Toscano, E. (2008): The leisure experience. *The Journal of Socio-Economics*, 37 (1) pp. 64–78.
- Berger-Schmitt, E., Noll, H-H. (2000): *Conceptual Framework and Structure of a European System of Social Indicators*. Mannheim: Centre for Survey Research and Methodology. 73 p.
http://www.researchgate.net/profile/Heinz-Herbert-Noll/publication/239579151_Conceptual_Framework_and_Structure_of_a_European_System_of_Social_Indicators/links/00b7d51fa70aad14cb000000.pdf. Letöltve: 2014.02.07.
- Björk, J., Albin, M., Grahn M., Jacobsson, H., Ardö, J., Wadbro, J., Östergren P-O., Skarback E. (2008): Recreational values of the natural environment in relation to neighbourhood satisfaction, physical activity, obesity and wellbeing. <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=1052176&fileOid=1056501>. *Journal of Epidemiol. Community Health*, 62 pp. 2-10. Letöltve: 2014.02.07.
- Brajsa-Zganec, A., Merkas, M., Sverko, I. (2011): Quality of Life and Leisure Activities: How do Leisure Activities Contribute to Subjective Well-Being? *Social Indicator Research* (102) pp. 81–91.
- IX. kerület, ITS, 2015 [*Budapest Főváros IX. Kerület, Ferencváros Integrált Településfejlesztési Stratégia*]

http://www.ferencvaros.hu/doks/FOE_FoepiteszIroda/ALLAMIGAZGATASI/ITS/ix_its.pdf.
Letöltve: 2016.11.13.

- Budruk, M., Phillips, R. (2011): Quality of Life Community Indicators for Parks Recreation and Tourism Management. *Social Indicators Research Series*, 43. Amsterdam: Springer. 230 p.
- Csikszentmihályi M., Hunter, J. (2003): Happiness in everyday life. The uses of Experience sampling. *Journal of Happiness Studies*, 4 pp. 185–199.
- Csikszentmihályi, M., Lefevre, J. (1989): Optimal Experience in Work and Leisure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56 (5) pp. 815-822.
- Diener, E., Seligman, E. P. (2002): Very happy people. *Psychological Science*, 13 (1) pp. 81-84.
- Diener, E., Suh, E. (1997): Measuring quality of life: economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40 pp. 189–216.
- Dolan, P., Peasgood, T., White, M. (2008): Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective wellbeing. *Journal of Economic Psychology*, 29 (1) pp. 94–122.
- Estes, C., Henderson, C. (2003): Enjoyment and the Good Life, The less-advertised benefits of parks and recreation. *Parks & Recreation*, 38 (2) pp. 24-31.
- Fox, K. R. (1999): The influence of physical activity on mental well-being. *Public Health Nutrition*, 2 (3a) pp. 411–418.
- Green, L. S., Oades, L. G., Grant A. M. (2006): Cognitive-behavioral, solution-focused life coaching: Enhancing goal striving, well-being, and hope. *The Journal of Positive Psychology*, 1 (3) pp. 142-149.
- Haworth, J. T. (2010): *Life, work, leisure, and enjoyment: the role of social institutions*, working paper. 28 p. <http://www.wellbeing-escr.com/downloads/LifeWorkLeisure&Enjoyment.pdf>. Letöltve: 2014.11.25.
- Haworth, J., Evans, S. (1995): Challenge, skill and positive subjective states in the! daily life of a sample of YTS students. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 68 (2) pp. 109-121.
- Iso-Ahola, S.E., Mannell, R.C. (2004): *Leisure and health*. In: Haworth, J.T. –Veal, A.J. (eds.): *Work and Leisure*. London: Routledge. 238 p.
- Iwasaki, Y., Mannell, R. C., Smale, B. J. A., Butcher, J. (2005): Contributions of Leisure Participation in Predicting Stress Coping and Health among Police and Emergency Response Services Workers. *Health Psychology*, 10 pp. 79-99.
- Jeffres, L., Dobos, J. (1993): Perceptions of leisure opportunities and the quality of life in a metropolitan area. *Journal of Leisure Research*, 25 pp. 203-217.

- Jenkins, J., Patterson, I. (2008): An Analysis of the Influence That Leisure Experiences Have on a Person's Mood State, Health and Wellbeing. *Annals of Leisure Research*, 10 (3-4) p. 25.
- Kingsley, J. 'Yotti', Townsend, M., Henderson-Wilson, C. (2009): Cultivating health and wellbeing: members' perceptions of the health benefits of a Port Melbourne community garden. *Leisure Studies*, 28 (2) p. 207 — 219. <http://dx.doi.org/10.1080/02614360902769894>. Letöltve: 2014.10.15.
- Kopp M., Kovács M. E. (szerk.) (2006): *A magyar népesség életminősége az ezredfordulón*. Budapest: Semmelweis Kiadó. 552 p.
- Kopp M., Skrabski Á. (2009): *Magyar lelkiállapot az ezredforduló után*. 15 p. http://www.tavlatok.hu/86/86kopp_skrabski.pdf. Letöltve: 2014.02.28.
- Kozma, M., Szabó, Á. (2014): Hálózatosodás a magyar szabadidősportban: Elméleti felvetés és empirikus eredmények. In: Resperger, R. (szerk.): *Makrogazdasági döntések - hálózati szinergiák: Programfüzet és előadáskivonatok*. Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, 2014. 75. o.
- Kozma, M., Szabó, Á. (2017): Networks in Hungarian leisure sports – framework for economic analysis and empirical findings. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 9 (1) pp. 14-28.
- Kozma, M., Szabó, Á., Huncsik, P. (2015): Miért sportolnak a hallgatók?: Tendenciák és "forró pontok" a budapesti egyetemisták szabadidős sportválasztásában. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 63 (3) 9-18. o.
- Kozma, M., Szabó, Á., Huncsik, P. (2016a): Leisure sports decisions of university students in Budapest: Motivation and sport selection. In: Gál, A., Kosiewicz, J., Sterbenz, T. (szerk.): *Sport and social sciences with reflection on practice*. Warsaw: Jozef Pilsudski University of Physical Education; ISSSS, pp. 31-46.
- Kozma, M., Szabó, Á., Huncsik, P. (2016b): A budapesti egyetemisták sportolási szokásai - 2004-2014. In: Kovács, K. (szerk.): *Értéktérítő testnevelés: Tanulmányok a testnevelés és a sportolás szerepéről a Kárpát-medencei fiatalok életében*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 187-198. o.
- Laukka, P. (2007): Uses of music and psychological well-being among the elderly. *Journal of Happiness Studies*, 8 (2) pp. 215–241.
- London, M., Crandall, R., Seals, G. W. (1977): The contribution of job and leisure satisfaction to quality of life. *Journal of Applied Psychology*, 62 (3) p. 328-334.
- Mannell, R. C., Kleiber, D. A. (1997): *A social psychology of leisure*. State College, PA: Venture Publishing. 424 p.
- Michalkó G., Kiss K., Kovács B. (2009): Boldogító utazás: a turizmus hatása a magyar lakosság szubjektív életminőségére. *Tér és Társadalom*, 23 (1) 1-17. o.

- Michalkó G., Rátz T. (2010): Measurement of Tourism-oriented Aspects of Quality of Life. *Journal of Tourism Challenges and Trends*, 3 (2) pp. 35–50.
- Michalkó G., Rátz T. (2011): *Egészségturizmus és életminőség Magyarországon. Fejezetek az egészség, az utazás és a jól(l)ét magyarországi összefüggéseiről*. Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. 179 o.
- OFTK, 2014 [*Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió*]. Magyar Közlöny, 2014. 01. 03.
- Paár D. (2011): Az európai országok sportfogyasztásának és életminőségének összefüggései. *Gazdaság & Társadalom. Economy & Society* 3-4 128-146. o
- Pine, B. J., Gilmore, J. H. (1999): *The Experience Economy: Work is Theater & Every Business a Stage*. Harvard Business Press. 272 p.
- Spiers, A., Walker, G. J. (2009): The effects of ethnicity and leisure satisfaction on happiness, peacefulness, and quality of life. *Leisure Sciences*, 31 (1) pp. 84–99.
- Wong, M. M., Csíkszentmihályi M. (1991): Motivation and Academic Achievement: The Effects of Personality Traits and the duality of Experience. *Journal of Personality*, 59 (3) pp. 539–574.